

Zanimivosti iz poročila delavskega tajnika.

Slika iz kraljestva velemesarjev.

Premirje na ruski fronti končano.

Vzroki za delavski nepokoj v jasni luči.

Washington, D. C. — Če sledimo poročilu predsednikove komisije za preiskavo delavskega nepokoja, se prepričamo pred vsem, da delavcev ne primanjkuje, poročilo samo nam pa pove vzroke za delavski nepokoj in je zelo podučno za tiste, ki so povsod drugje iskali vzroke za štrajke, le te niso pogledali, kjer bi jih našli.

Poročilo prinaša izjavo, v kateri priporoča strokovno organizacijo in sporazumno delo, da je mogoče producirati potrebne reči.

V prvem odstavku priporoča delavski tajnik Wilson, da se odpravi profitarstvo vseh vrst.

„Moderna veleindustrija je efektivno zrušila osebene stike med delodajalcem in delojemalcem,“ pravi nadalje delavski tajnik. Po njegovem mnenju, je absolutno nemogoče, da se delodajalec pokaže posebej z vsakim delavcem. Vred tega je treba napraviti kolektivno zvezo med ravnatelstvom in delavci. Priprave tega načela po vladi naj tvori del delavske narodne politike.

V tretjem odstavku govori delavski tajnik Wilson o potrebi neke vrste razsodišča, ki ima nalogo, da rešuje delavske spore.

Osemurni delavnik smatra delavski tajnik za živo potrebo. On pravi, da skušnje opravkujejo osemurni delavnik tudi v vojnem času. Delavci lahko delajo čudni ur, ako tako zahtevajo, vendar, da pa podjetniki ne zlorabijo daljšega delovnega časa, je treba delavce posebej odškoditi za delo po osemurnem delavniku.

Delavski tajnik priporoča, da naj pridejo vse delavske zadeve pod eno samo delavsko pravico, naj se odpravijo številni in separatni posebni komiteji, odbori, ki v svojih razsodbah včasih pokažejo drug drugega. Odkar je bilo poročilo spisano, so bile delavske zadeve odkazane delavskemu tajniku.

Če se uvedejo zdrave delavske razmere in naprave za reševanje delavskih sporov, potem naj se delavstvo odpravi sredstvom, ki mu dajejo maksimalno sposobnost.

Delavski tajnik na to priporoča objavljenje vseh nedostatkov zloz, kot najuspešnejše sredstvo za njih odpravo. Poleg tega je potrebna podoba in izobrazba, da se delavci priobčenejo prelo podnebnega čitva z ozirom na delavske razmere v vojni. Name vlade in njene metode je treba tako raztolmačiti, da jih delavstvo razume. Delavstvo ima največ pridobiti ali izgubiti v tej stvari, zato bo zastavilo vse svoje moči, če se z njim ravna pravič-

Poročilo potem prehaja na industrijalni nepokoj in produkciji akra in lesni industriji ob Pacifiku. In pravi, da nesilnost proti delavcem spreminja radikalne delavske voditelje v mučnike.

Poročilo pravi, da so ob tem času grozile stavke v Kaliforniji v lesni industriji, pri telefonskih napravah na zapadu in v mesarski industriji v Chicagu.

Chicago, Ill. — Organizirano delavstvo je predložilo dokaz za dokazem pred sodnikom Alschulerjem, da je mesarskemu trustu dolar vse in da se ni brigal toliko za blagostan svojih delavcev kot za klavno živino.

Pet „velemesarjev“ je gromadilo milijone na milijone, živeli so v palačah in udobno na severni strani mesta in obrežju Michiganskega jezera, delavci in tlačani, ki so jim prigarali te milijone, so pa prebivali v bornih kočah tik klavnice in v smradljivem smaku.

Delali so v strašnih razmerah in zaslužili niso toliko, da bi se vsi člani družine enkrat na dan pošteno in do sitega najedli. Glad je bil vedno nastanjen v njih kočah.

Condon, advokat „velemesarjev“, se je trudil dokazati, da so klavniški delavci živeli v zadovoljstvu in sreči. Za dokaz, da vladajo krasne in rajske delovne razmere v klavnicih je navedel, da imajo klavniški delavci številne družine in da so zredili mnogo otrok. Če bi delavne razmere ne bile udobne, je trdil premeteni advokat, bi delavci drugje iskali delo, kjer je boljše meza, krajše ure in še boljše delovne razmere. Seveda je advokat pozabil povedati, da se siromašni delavci s številno družino ne more izbirati dela in se seliti iz kraja v kraj, ampak mora garati in garati tam, kjer so nahaja, da zasluži za najpotrebnejše reči.

V resnici so delavci v klavniškem okraju živeli v takih razmerah, da niso mogli reči, da so gospodarji čez svoje duše.

Odkod veter pih, se je pokazalo takoj v začetku nasiljevanja, ko je masno plačani advokat predlagal, da se zaslišanje vrši vsaki dan le pet ur, medtem ko morajo delavci v klavnicih garati po deset do štirinajst ur.

Walsh, pravni zastopnik organiziranih delavcev, je predlagal, da se zasliševanje vrši vsaki dan osem ur. Sodnik Alschuler se je odločil za osemurno zasliševanje in advokat velemesarjev je doživel prvi poraz.

John Fitzpatrick, predsednik „Delavske Federacije“ v Chicagu, je zelo živo in obširno takoj v začetku zasliševanja opisal delovne razmere v klavnicih, da je advokatom velemesarjev kar zastajala sapa. Položaj, kot ga je opisal ur. Fitzpatrick, so pred njim že večkrat naslikali pravi delavski listi, katerih uredniki ne nosijo nagobčnika. Toda prvi se je to zgodilo javno pred sodnikom in dnevniki, ki zagovarjajo velebizniške interese, so bili vedno almanj moralno prisiljeni povedati, da so delavci zaslužili od 20 do 23 centov na uro, medtem ko so prejimali ljubljenci bosov pri delu od kova po \$3.50 na dan, ki pa niso bili šteti med delavce.

Vprašali so delavske zastopnike, če mislijo, če bi ne bilo pametno, da hite bolj z delom, da končajo vojna z zmago Združenih držav in njenih zaveznikov. Delavski zastopniki so odgovorili, da se

O preklicu premirja si vesti nasprotujejo.

Berlin (via London), 18. feb. — (Brezlično poročilo). — Glavni nemški vojni stan javlja, da je premirje na severni ruski fronti poteklo danes popoldne.

Drugo uradno poročilo se glasi, da je petrogradska vlada samovoljno pretrgala premirje 10. t. m. V smislu pogodbe za premirje naznanja nemška vlada po preteku sedmih dni, da je premirje prekinjeno in odslej ima Nemčija svobodne roke v vseh zadevah, kar se tiče konflikta z Rusijo.

Kodanj, 18. feb. — Iz dobro poučenih virov poročajo, da bo Nemčija pričela ofenzivo proti bolševikom na fronti od Dvinska do Rige. To poročilo vsekakor temelji na besedah generala Hoffmanna, ki je pred nekaj tedni zagrozil ruskim delegatom v Brest Litovsku, da bodo nemške čete v dveh tednih v Revalu, ako Rusi pretrgajo mirovna pogajanja.

Reval je 160 milj severnovzhodno od Rige in kakih 195 milj zapadno od Petrograda; nahaja se ob vzhodu v Botniški zaliv.

Logično je, da je Nemci aplah ne morejo napasti na drugem delu fronte, kajti stara bojna črta južno od Brest Litovska preko Volintje in ob Bukovini leži na teritoriji nove republike Ukrajine, ki je sklenila separatni mir s centralnimi državami. Možno pa je, da Nemčija pošlje svoje čete v Ukrajino v slučaju, ako bi ukrajinski radi gorila resili nevarnost od bolševikov.

London, 18. feb. — Zakašnele vesti iz Petrograda, ki so datirane 8. februarja sporočajo, da so bili novi namiri v glavnem mestu in Moskvi. „Vinski izgredi“ v Petrogradu so se ponovili in kakih sto oseb je izgubilo življenje v bojih s rdečo gardo.

Uradni žanikarski biro javlja, da so vojski bele ukrajinske garde postalali 1500 delavcev v Petrogradu, kjer so zajeli garnizijo rdeče garde in okupirali arzenal. Ukrajinske čete so brez usmiljenja pomorile vse moške, ki so nosili delavske jopice in ki so imeli kuljave roke. Čete ukrajinskega delavsko-vojaškega sveta pod vodstvom sodruha Kabinskega se boje hrabro in prisegle so, da poplačajo z enako mero neusmiljenja krivice, ki jih izvršujejo krivice ukrajinske buržoazije.

Bolševiška vlada je odpravila stari ruski koledar in ga nadomestila z gregorijanskim, ki je v veljavi po vsem zapadnem svetu. Novi koledar je stopil v veljavo 1. februarja, ki se je pisal takoj 14. februar.

Vsi ruski vojaški atašeeji v Evropi in Ameriki so poklicani domov.

KANADA IŠE 20,000 NOVINCEV V ZDRUŽENIH DRŽAVAH.

New York, N. Y. — Britska in kanadska novinska komisija prične s kompanjo, da dobi 20,000 novincev v prihodnjih dveh mesecih v Združenih državah.

V Združenih državah živi približno 190,000 Britov in Kanadčanov v vojaški starosti. Registrirani so po ameriskem nabornem zakonu. Kakšnih 100,000 Britov in Kanadčanov v starosti od 31. do 40 leta se tudi še nahaja v Združenih državah.

Britska in kanadska novinska komisija je do sedaj potrdila do 20,000 mož in fantov v vojsko, 15,000 tisoč jih je pa zavrnila.

BANDIT UBIT.

Jersey City, N. J. — Trije roparji so vstopili v mesnico William J. Kleba in mu ukazali, naj dvigne roke kvsko. Mesar je zagrabil za samokres, ustrelil enega bandita, njegovega tovariša pa obstrlil, preden so roparji oddali en strel. Ranjeni bandit je bežal na ulico, kjer je kmalu prišel policiji v pest.

Mrtev je Robert Brady.

VREME.

Danes nestanovitno vreme v Illinoisu, mogoče sneg in gorkeje; jugovzhodni in južni vetrovi.

Solnčni vzhod ob 6:42 a. m.; solnični zahod ob 6:37 p. m.

STRAJSTILETNI DEČEK SPOZNAV KRIVIM UMORA.

Brazil, Ind. — Porotniki so spoznali 15-letnega Dewey Chhattina krivim umora prve vrste. Obsojen je bil, da je v noči 12. oktobra 1917 ubil Andrew Manosa, merja v Terre Haute. Obsojen je bil v domartno ječo. Kazen naj bo v državni ječi v Michiganu. Bodi enake obtožbe pride red porotnike 17-letni Virgil Manosa, ki je obtožen, da je bil družbi Chhattina v noči umora.

RIBJA INDUSTRIJA NOSI PROFIT.

Bastport, Me. — V tukajšnjih tovarnah, v katerih konzervirajo sardine in sardine, delajo noč in dan. Delo je od kosa.

BIŠERI V RIBJEM ŽELODCU.

Armora, N. Y. — Howard Quimby je ujel v rezorvarju pri Kensicu več rib. V želodcu neke ribe je našel bisera, za katere mu je newyorški draguljar ponudil \$140.

FRANCIJA JE IZGUBILA DVA MILJONA MOŽ.

New York, 18. feb. — Baron J. Neufilze, član francoske komisije, je dejal v hotelu Astor, da je Francija izgubila tekom vojne dva milijona mož. Milijon mož je bilo ubitih v zakopih in drugi milijon je pohabljenih do smrti. Francija ima pod orožjem 5,000,000 mož in več kakor tri milijone jih je v zakopih. Produkcija v muhijskih tovarnah znaša 350,000 granat dnevno in vsakih štirin dvanajset ur izdelujejo povprečno 35 velikih topov.

Pariz, 18. feb. Vojno ministrstvo je poklicalo pod orožje desetnajstletne fante.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawrence 4635.



Datum v oklepaju n. pr. (December 31-17) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Posrediva jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ALI SO VODNA POTA POTREBNA.

Vodna pot je bila najcenejša pot že od nekdaj za prevažanje blaga. Ta pot ni le najcenejša, ampak vodna pota so tudi živa potreba za razvoj gospodarstva.

Ze leta in leta se vlečejo razprave, da je potrebna zveza med Michiganskim jezerom in reko Mississippi, ki omogoči pluti ladjam iz Michiganskega jezera v Mehikiški zaliv. Vršile so se mnoge konference v tej zadevi, napisani so bili dolgi članki, da dokažejo nujnost vodne poti za velike ladje med Michiganskim jezerom in Mehikiškim zalivom. Ali našli so se tudi vedno interesi, ki so nasprotovali temu načrtu.

Železniške družbe so naravne nasprotnice vsake vodne poti, ki jim dela konkurenco. Za denar se dobe "eksperti", ki dokažejo vse, kar zahtevajo od njih oni, ki jih plačajo za delo.

V interesu občinstva je, da ima vodno pot, po kateri se lahko ljudje in blago prevažajo poceni. Železniškim družbam zopet koristi, če ni take vodne poti, ki jim dela konkurenco. Tako se privatni interesi vedno bojujejo proti ljudskim koristim in na ljudsko škodo.

V sedanji svetovni vojni lahko spoznamo, kako veliko škodo so napravili oni, ki so ovirali izvršitev načrta za vodno pot med Michiganskim jezerom in Mehikiškim zalivom. Železnice so odpovedale, ko smo jih najbolj nujno potrebovali za prevažanje blaga. Če bi imeli vodno pot za velike ladje med Michiganskim jezerom in Mehikiškim zalivom, bi bilo pred prihodom hudega mraza razvoženega toliko blaga, da bi železnice prav lahko zmogle njim odkazano nalogo.

Kolike važnosti so vodna pota v notranjem dežele, ki vodijo v morja, dokazuje dejstvo, da je zakladniški tajnik McAdoo potrdil načrte za vzhodne kanale in velik kanal-ski projekt ob obrežju.

Združene države so preprežene z rekami, da se lahko njih srce zveže z morjem. In te reke se dajo porabiti za vodna pota, po katerih lahko plovejo velike ladje do morja in od morja v osrčje dežele.

Vodna pota so potrebna, o tem ni dvoma. Posebno važna je pa vodna pot za velike ladje iz Michiganskega jezera do Mehikeškega zaliva za razvoj industrije in poljedelstva v srednjem zapadu.

Z.

IZ TEMNEGA INDUSTRIJALNEGA KOTA.

V Chicagu se vrši zanimivo zasliševanje pred sodnikom Alschulerjem o delovnih in mezdni razmerah v klavnicah. Pred očmi poslušalcev se razvijajo slike trpljenja in bede, ena bolj tužna od druge.

Se preden je pričelo zasliševanje pred sodnikom Alschulerjem so prišli v javnost glasovi, ki so govorili o mukah in trpljenju klavniških delavcev.

Najeti pretepači in privatni stražarji, uslužbeni pri tvrdki Armour & Co., so privedli delavce v temne sobe in jih pretepali do nezavesti. Pri pretepih so se posluževali kovanih napestnic, količev in drugega pretepaškega orodja, ki so ga vajeni ljudje v človeških nižinah.

Neki delavec je padel v dvigalnem stolpu štiri nadstropja nizdol. Pustili so ga brez zdravniške pomoči od sobote zjutraj do nedelje popoldne. Kasneje so mu rekli, da je zdrav kot riba. In ko je vprašal za mezdo, so mu rekli, da naj vpraša zanjo pri pravnem departamentu.

Neki delavec je kupil obveznico svobode. Odtrgali so mu vsaki plačilni dan nekaj zanjo od mezde. Odpustili so ga. In ko je vprašal za denar, ki ga je vplačal za obveznico svobode, mu ga niso hoteli izplačati.

Delavci so prisiljeni, da plačajo vsaki teden 15 centov za zdravniško pomoč. Nihče jih ne vpraša, če hočejo prostovoljno plačati ta prispevek. Plačati morajo in molčati.

Ko so ta fakta prišla v javnost, so mnogi ljudje mislili, da je kaj takega nemogoče v mestu, ki šteje nad dva milijona prebivalcev. Drugi so dejali, da so izmišljotine, ki

so si jih izmislili hudobni delavski agitatorji, da očrniijo pred javnostjo ugledne državljane.

Prišlo je do zasliševanja pred sodnikom Alschulerjem in na svitlo prihajajo reči, ki pripovedujejo še temnejše dogodke.

Delavke opravljajo isto delo kot delavci in za nižjo mezdo. Mati in oče garata v klavnicah, otroci hodijo s praznim želodcem spat in imajo po eno obleko, ki je tako lahka, da ne morejo v mrazu na ulico. Nekateri delavci prejemaajo od sedem do trinajst dolarjev mezde na teden v času neznosne druginje. Z delavkami ravnaajo ravno tako sirovo kot z delavci.

Odkar je izbruhnila svetovna vojna se mesarskim baronom množi dobiček od leta do leta. Številke o profitu so tako visoke, da se navadnemu človeku kar zavrti v glavi, ko jih čita.

Vse to se vrši v Chicagu in vendar večina meščanov ne ve, da žive v takozvanem klavniškem okraju delavci v slabših razmerah kot nekdanji sužnji. Temu je krivo velekapitalistično časopisje, ki celo sedaj prinaša komaj po eno kolono o razmerah v klavnicah, ko se vrši preiskava, za nepotrebne športne igre pa ima po cele strani. Čeprav časnikarski poročevalec napiše dolgo poročilo o preiskavi, tedaj šviga urednikov svinčnik toliko časa po rokopisu, da je črtano vse, kar bi škodilo "ugledu" mesarskih kraljev.

Mesarski baroni lastujejo klavnice, ali se razteza njih oblast tudi na velike dnevnike?

Z.

DOPISI.

San Diego, Cal. — Slovenski dopisniki navadno ne poročajo o kakih družabnih vesteh, ali kakor se izražajo Amerikanci "news from society," ker te "society" v americkem pomenu besede med nami ni. Vseled tega naši dopisniki pišejo o delavskih razmerah ali kakor se navadno izražajo "kar se dela tiče". To je za nas tako važno, da skoro noben dopisnik ne pričenja svojega dopisa drugače kot z opisovanjem delavskih razmer. V San Diegu in menda tudi nikjer drugje ni slovenske denarne aristokracije; zato bom tudi jaz pisala o tukajšnjih delavskih razmerah, ki so jako nepovoljne, čeprav smo dobili postavbo, ki določuje minimalno plačo. V Arizoni so sklenili podoben zakon že lansko leto, ki se pa v marsičem razlikuje od kalifornijskega. V Arizoni je po določbah tega zakona najmanjša plača \$10 za 48-urno delo na teden. Zakon tudi prepoveduje dajati dalj kot osem ur na dan. V solunski Kaliforniji je zakon vslojen samo za ženske, ki so upoševane v perlinicah, nekaterih trgovinah, čistilnicah in podobnih podjetjih. Za prvih šest mesecev podjetja prizadete firme plačati najmanj 8 dolarjev na teden. Za drugih šest mesecev dobe 9 dolarjev in ko je enkrat upoševana 15 mesecev pa deset dolarjev na teden. Arizonski zakon je za delavke v veliki meri bolj zadovoljiv kot kalifornijski. Zakon, ki ga je sprejela kalifornijska legislatura, je koristnejši za prizadete firme kot pa za delavke. Tako, ko je ta zakon pred par tedni prišel v veljavo, so podjetniki odslavili večino žensk, ki so bile upoševane že 15 mesecev ali dalj, na njih mesta so pa najemali moške, in to samo zato, da ni bilo treba plačevati njihovim bivšim delavkam \$10 na teden, do katerih bi bile potom novega zakona upravičene. Novinke so dva dolarja na teden cenejše, in tako bodo imeli bržkotte vedno novinke. Ko se bo delavki približevala doba 15 mesecev upoševnosti, bo prizadeto podjetje že našlo kak vzrok za odslovlitev delavke. Pri vsaki delavki na ta način prihranijo dva dolarja na teden. Ali ni to za podjetnike lepo urejenost? To je nekaj takega, kot otroška delavska postava, sklenjena pred par leti; tisti podjetniki, ki so imeli vpisane otroke izpod 16 let, niso smeli poslati izdelkov, ki so jih naredili ti otroci, iz delavnice preje kot trideset dni po tistem, ko so bili izdelani. To je za delodajalca prav lahka stvar. Blago se hrani po tovarniških skladiščih tudi dalj kot trideset dni.

Ženske, ki so bile sedaj odpuščene iz službe, (kar se je tudi meni pripetilo) ne morejo nikjer dobiti tistega dela, kateremu so večje in ki so ga delale nad 15 mesecev. Vsak delodajalec hoče vedeti, kje si bila prej vpisane, pri kakem delu, kako dolgo in še več takih vprašanj. Potem pokliče dotičnega delodajalca na telefon, da se takoj v pričo delavke prepriča, če je govorila resnico. Ko je pogovor končan, je odgovor navadno ta, da jo sedaj ne potrebuje. Zakon namreč določa, da se mora delavkam, ki so v gotovih strokah dela že izučene in so delale pri svojem pokliu že 15 mesecev ali dalj, tudi plačati deset dolarjev tedenske plače; to je vzrok, da se jih podjetniki branijo. V interesu človekoljubja in pravičnosti bi ne smel nobeden delodajalec takih delavk pogrnati čez prag. Mnoge so popolnoma odvisne od svojega zaslužka in so sedaj vržene na cesto. Ni jih niso vprašali, če imajo kaj prihrankov, ali velike družine, ki so odvisne od njihovega zaslužka, nego rekli so nam: "pojdite, tu je vaš zaslužek, na delo pa ni treba več priti." Ni ne vprašuj zakaj, kakšni so vzroki, kajti delodajalci ne ljubijo vprašanj, kakoršna zastavljajo delavci.

Teh razmer so v veliki meri krive delavke same; one bi se morale organizirati v močno strokovno organizacijo, ki bi delodajalce prisilila, da bi nas morali vpoštevati in bi tudi dosegli boljše plače in druga izboljšanja. To sem že večkrat omenila svojim tovarišicam in kaj so mi odgovorile? Rekle so mi, da sem "neumna" in se mi za moj svet po-mehoval. Po mojem skromnem mnenju je, kar se neumnosti tiče, ravno narobe. Kjer ni delavstvo organizirano, tam se z njim postopa kakor se zljubi delodajalcem. Zakoni in izvrševalni uradni organi so na njihovi strani. Na kaj naj se delavstvo opira, če nimajo svoje lastne organizacije?

Moj prejšnji bos je mislil, da bom pripravljena še nadalje garati za osem dolarjev na teden. Ker se je v tem svojem domnevanju motil, me je dal na črno listo, misleč da mi bo s tem preprečil dobiti drugo delo, a nakana se mu ni posrečila.

S severa in vzhoda naše Unije prihajajo poročila o mrzli zimi in obilici belih metuljev, ki se spre-hajajo po ostražu in potem padajo na zemljo. Pri nas je vreme zelo lepo; posebno prijazni v sedanjem času so sprehodi pod toplimi solničnimi žarki.

Kadar zavladajo solnce socialne pravičnosti, tedaj bodo žarki gletli mnogo prijaznejše in delavstvo bo tudi občutilo toploto gorkoga solnce, ker se bodo zavedali, da solnce sije tudi zanje.

Mrs. J. Bernik.

Eveleth, Minn. — Že več let opravljam nočno delo. Ko grem po Grant Ave. ob polenajstih zvečer mimo Panjanove čevljarke delavnice, vidim, da on še vedno dela. Ko se vračam ob polpetih zjutraj, ga večkrat vidim, da še vedno nabija po čevljih. Pri taki priliki si vselej mislim, ta človek ima dolge delavne ure in pri tem tudi nedelja ni izvzeta. Sicer pa ima veliko družino, za katero mora skrbeti; plačati mora vse, od čaše hladne vode, pa do zadnje najmanjše potrebščine.

Večkrat grem na delo ali od dela po Adams Ave., mimo župnišča, ki je mirno v nočnem času, kajti njegovi stanovniki spe spalne pravičnega. Ni se jim treba

truditi za vsakdanji kruhek, kajti dobri farani skrbijo za dohodke, v denarju, poleg tega jim pa prinašajo še najboljše klobase, krače in gobja, po letu pa izbrano zelenjavo. V takih razmerah ni treba imeti stanovnikom župnišča nobenih skrbí, "kaj bomo jedli in kaj bomo pili"; za vse skrbje drugi ljudje. Ne bi opisoval teh reči, ker sploh ni moja navada dopisovati v liste, toda v to me je prisilila radika, ki jo vidim v kraljestvu M. Panjana in kraljestvu A. Laskovca. Župnišče in Panjanova čevljarška delavnica nista v posebno prijateljskih stikih. Celo v sovrastvu sta si, ki včasih diši že po boju. Tu se alihi, da farni paglavar liše podpisuje, da potom njih blati M. Panjana po listih, glavar pa misli, da si s tem početjem plete veneč slavo okoli svoje glave.

Ely, Minn. — Jaz sem zelo zvest čitalec dopisov v predahli Prosveti, ki prihajajo iz vseh krajev Združenih držav.

Mesto Ely je ena največjih slovenskih naselbin v naši državi, toda dopisi so zelo redki, kar je nekakšen dokaz, da je javno življenje med nami v nekakem mrtvilu. Dosedaj je bil tu neki rojak, ki je vsaj od časa do časa pošiljal svoja poročila. Sedaj, ko je tudi on odšel, bom jaz poskušal svojo zmožnost kot poročevalec.

Največ me je privedlo k tej misli moje potovanje po železnem okrožju. Ker me jako zanima delovanje rojakov po raznih naselbinah na dramatičnem polju, sem se udeležil raznih dramatičnih predstav. Ko sem dospel dne 10. februarja na Eveleth, mi je povedal rojak, da bodo predstavljali lepo igro. Dasi ravno nisem imel mnogo prostega časa, sem veseo sklenil ostati, da vidim predstavo in tudi, kako se evelethski rojak zanimajo za dramatiko. Čas predstave je bil napovedan ob 7. zvečer. Ko sem prišel precej pred tem časom na lice mesta, je bilo zbranega pred dvorano že precejšnje število občinstva. Dvorana je bila prenapolnjena; vsak kotleček je bil zaseden. Nastopile so slovenske dedice v starosti okoli deset let in zapele več lepih pesmi. Diletantje so primeroma dobro rekli svoje vloge. Za njihov trud za podvzdig dramatike zaslužijo zahvalo.

Tudi na Elyju imamo dramatični klub, ki smo ga ustanovili nekako pred enim letom. Zadržaji smo nastopili dne 13. januarja t. l. igralci so v polni meri izvršili svojo dolžnost ter so svoje vloge častno izvršili. Udeležba pa je bila tako majhna, da me je skoraj sram zaplaskati število. Na Elyju živi še dva tisoč Slovencev, naše predstave se je pa udeležilo ogromno število — 55 oseb. Prišli so, da vidijo predstavo in s tem tudi pomagajo prizadevanjem dramatičnega odseka Slovenske čitalnice za povzdigo dramatične umetnosti med elyškimi Slovenci; toda 55 oseb pri najboljki volji ni dovolj za podpiranje dramatike. Ako bi bile te osebe bogataši, da bi zalagale denar za stroške, potem bi še bilo. Toda ker smo prisiljeni pokrivati vse naše stroške z vstopninno, je treba večje udeležbe, če hočemo nadaljevati s pričetim delom.

Po predstavi sem prišel v dotično z raznimi znači in jih vprašal, zakaj se niso udeležili predstave navedli so mi različne vzroke, nekatere tako malenkostne, da se človeku takoj pozna, da i-šče pripravnega izgovora, ki ga pa valed nepričakovane vprašanje nima na razpolago. Toda s tem izgovorjanjem so dokazali, da jim je vsaka stvar več kot dramatika. Na tem polju bo treba še mnogo truda, predno se bo moglo tukajšnje rojake zainteresirati za umetnost.

Slovenska čitalnica je tu edini kulturni zavod, ki razširja izobrazbo in deluje po svojih najboljših močeh s sredstvi, ki so ji na razpolago, za napredek naselbine. V krogu čitalničnih članov se je osnoval tudi dramatični odsek. V naselbini, v kateri so ljudje nekako mrtvi za vsako kulturno delovanje, imajo organizacije, kot je tukajšnja Slovenska čitalnica zelo težavno stališče. Mnogokrat primanjkuje tudi splošnih moči, ki bi bili v stanju premeniti smer naselbine k izobrazbevalnemu delu.

Na žalost se vedno bolj opaša oduševanje v Ameriki vzgojene mladine narodu, iz katerega izhaja, ne samo narodu, tudi stari-

šem se odtuje in se jih sramuje. Mladina čuti duševno zaostalost svojih ljudi, pa se jih valed tega sramuje. V Ameriki vzgojena mladina drugih naprednih narodov se ne sramuje svojega materinega jezika. Mladina teh narodov sodeluje pri društvi in raznovrstnih prireditvah svojih rojakov. Tudi slovenska mladina po mnogih naselbinah sodeluje skupno z rojaki, rojenimi v Evropi, pri kulturnem delu za izobrazbo in napredek naroda. Naloga staršev je, dajati svoje otroke v slovenska kulturna društva in jim dati priliko v njih sodelovati. Delnost staršev kot njihove mladine je sodelovati pri vseh prireditvah, ki so v korist napredka in ki pospešujejo ugled naroda naselbini. Kjerkoli se to zanemari, uživajo rojaki zelo slab ugled, še pa sploh kaj imajo in posledica tega je, da se prične mladina sramovati svoje narodnosti in jezika ter se mu odušuje. Med nami je še vae preveč starokopitist. Te se bomo morali otresti, ali pa vzeti nase odgovornost, da bomo morali toliko preje iti v pozabljenost med naselbine raznih narodnosti v Ameriki.

Rojaki, kateri čutite za napredek naše naselbine, pridružite se Slovenski čitalnici in delujte v njenem krogu za boljše družabno življenje elyških Slovencev.

Dne 24. februarja priredi Slovenska čitalnica zabavni sestanek, združenje s šaljivim srečelovom. Rojaki, udeležite se ga v obilnem številu.

Član dramatičnega kluba.

REPUBLIKANCI PRIPOROČAJO SPREMEMBE V ŽELEZNIŠKEM ZAKONU.

Washington, D. C. — Poročilo manjšine osmih republikanških kongresnikov priporoča, da najima le meddržavna trgovska komisija moč določati tovarnino na železnice, državna kontrola nad železnicami naj po traja eno leto ali pa še manj po vojni.

Iz poročila manjšine je razvidno, da republikanci niso v minem času za državno kontrolo nad železnicami in industrijo, ampak da so za privatno kontrolo.

Poročilo manjšine so podpisali sledeči republikanci:

Esch, Wisconsin; Hamilton, Michigan; Parker, New Jersey; Winslow, Massachusetts; Dillon, South Dakota; Sweet, Iowa; Sisson, Rhode Island and Cooper, Ohio.

ZADNJE VESTI

PONESREČEN NEMŠKI VPAD

Pariz, 18. februarja. — Nemci so se ugnadili v malem protestu na španjalski fronti, toda vrnili so bili s protinapadom iz španjalskega jarka.

BOLŠEVIKI ZASEDLI KLUB

Chicago, Ill. — Iz brzojav, ki so dospale še le danes sem, je razvidno, da so bolševiki že dne 16. mega februarja ovojili Kijev, da vladajo ukrajinske republike, ki je sklenila mir s Nemčijo in Avstrijo. V aličnih bojih je padlo 4000 oseb, 11,000 je pa ranjeno.

Ravno ob istem času je dirjal bitkarnica na ulicah Odese, pristane za izvažanje pšenice v Orzem morju. V bojih je padlo na stotine oseb in mornarica je bombardirala mesto z morja. Zmaga je bila na strani bolševikov.

RUDARJI SO PRISILILI RUSKIŠKEGA RAVNATELJA, DA JE POLJUBIL AMERIKANSKO ZASTAVO.

Springfield, Ill. — V rudarski O'Brien's Coal kompaniji je ravnatelj neki Henry Martini.

Po izjavi rudarjev je vprašal o delo mladence, ki je hotel vstopiti v mornarico, a so ga zavrnili. Martini je rekel mladencu: "Če hočeš delo, boste morali najprej vprašati pri mornarici."

Te besede so tako razkadle, da so rudarjev, da so nehali delati. Pograbili so rudniškega ravnatelja in njegovega sina in jih vabili na javni mirnik. Tam so mu poljubili zastavo in prisili ravnatelja, da je poljubil ameriško zastavo, da se jim ne sproti in jih hujša.

Ameriški topničarji v Šampaniji.
Pariz, 18. feb. — Francosko vojno ministrstvo je danes indirektno omenilo, da ameriške baterije pomagajo "nekje" v Šampaniji. To pomeni, da so ameriške čete zavzele novo bojno črto, oziroma razširile svoj delokrog čez najvažnejši okoliš na zapadnem bojišču. Kretanje ameriške armade na strateških postojankah francoske fronte obenem znači, da je to koncentriranje nedvomno v zvezi s pripravami za spomladansko ofenzivo.

Ameriška fronta v Franciji. 18. feb. — Ameriški topničarji so večer obstrlevali važne nemške utrdbe in naredili sovražniku precej škodo. Letalci so bili zelo aktivni ves dan v nedeljo. Naši protizračni topovi so preprečili nemškim avijatikom polet nad našimi črtami.

Sinoči se je ameriška patrulja izmuznila skozi žično ograjo pred nemškimi zakopi z namenom, da si ogleda škodo, ki so jo naredile naše baterije. Ko je straža prišla do druge ograje, je slišala za seboj prasketanje. Žica za njimi je oddajala modre iskre, kar je pomenilo, da je elektrizirana. Nemci so menda opazili Američane in odprli električni tok. Patrulja se je takoj vrgla na zemljo, ker pa ni bilo streljanja, so se vojaki počasi splazili nazaj. Med njimi je bil bivši delavec iz elektrarne, ki je tovariše srečno spravil, skozi elektrizirano žično ograjo.

Nemci so se navadili, da vsak dan ob gotovem času vržejo večje število granat na ameriške zakope in na črte v ozadju prvih jarkov. V soboto zvečer so nemški letalci nameravali bombardirati ameriško poljsko bolnišnico, pa se jim ni posrečilo.

Nemška ofenziva bo mogoče na Balkanu mesto na zapadu.

Washington, 18. feb. — Zaupne informacije, ki se nanašajo na gibanje nemške militaristične mašine, pokazujejo, da se bodo Nemci najbrže ognili ofenzive na zapadu in prepustili iniciativo zaveznikom; namesto tega pa bodo pričeli ofenzivo na Balkanu in v Italiji. Nemci se še vedno drži stare taktike, da stika za najslabšim členom v zavezniški verigi in ta člen bi bil v Macedoniji, kjer je navidezno zavezniška fronta najslabše preskrbljena z vojaštvom in potrebščinami. Grška sila pravi, da ima na razpolago 400.000 mož, toda streliva in druge opreme nima in čaka, da te stvari preskrbe zavezniki.

London, 18. feb. — Vojni stan poroča o navadnih topniških dvobojih in lokalnih praskah.

Pariz, 18. feb. — Uradno poročajo o živahnem gibanju sovražnika v okoliših Remca. Večernji napad na tem kraju je bil brez uspeha.

Rim, 18. feb. — Na gorati frontah se nadaljujejo topniški boji. Italijanska artilerija je večer bombardirala sovražne pozicije vzhodno od reke Brenne.

Zračni napad na London.

London, 18. feb. — Lord French, vodja domače obrambe, javlja, da so nemški avijatiki v soboto ponoči metali bombe v okrožje Londona in na kraje južnovzhodnega območja Anglije. Enajst oseb je bilo ubitih in štirje so ranjeni. V nedeljo ponoči je bil napad ponovljen, toda en sam eroplan se je prikazal v londonski okolici, ki pa ni naredil škode.

London, 18. feb. — V bojih med angleškimi in nemškimi letalci v soboto so Nemci izgubili sedem eroplanov. Boji so se vrtili izključno okraj nemške fronte. Angleži so vrgli pet ton bomb na razne strateške pozicije in izgubili so pet eroplanov.

4.500.000 Nemcev ubitih v vojni.

Pariz, 18. feb. — "Echo de Paris" objavlja na podlagi raznih nemških in zavezniških dokumentov sledeče poročilo o izgubah Nemčije od začetka vojne do konca leta 1917:

Nemčija je mobilizirala od leta 1914 14.000.000 mož. Tekom vojne je izgubila 2.500.000 ubitih, 4.225.000 ranjenih in 1.725.000 stalno pobitih. V inozemstvu je 500.000 rezervistov ki ne morejo doživeti 2.500.000 je zavrženih kot popolnoma nesposobnih za vojaško službo. V bolnišnicah se vedno nahaja okrog 950.000 mož. V mil-

taristični industriji je vpsojenih 700.000 mož. Ujetnikov v sovražnih državah je 570.000. Potemtakem ima Nemčija še 4.805.000 mož, sposobnih za armado, oziroma so že pod orožjem.

Razno iz inozemstva.

Avstrijski parnik potopljen blizu Reke.

Rim, 18. feb. — Admiralteta poroča, da so tri italijanske torpedovke priplule neopaženo v noči 11. februarja blizu Reke in potopile tamkaj veliko avstrijsko ladjo. Torpedovke so se vrnilo nepoškodovane. To je še enajsti italijanski napad na ladje v avstrijskih pristaniščih.

Bolo paša je vložil priziv.

Pariz, 18. feb. — Bolo paša, ki je obsojen na smrt zaradi veleizdaje, je po svojih odvetoških vložil priziv na višje sodišče. Obsojenec je zelo nervozen zadnjih par dni in vojak je noč in dan na straži v njegovi celici, ker se boje, da izvrši samomor.

Italija je prevzela ves živčev v svoje roke.

Rim, 18. feb. — Zbornica je v soboto potrdila dekret vlade, s katerim preidejo vsi poljski pridelki v roke ministra za poljedelstvo. Vlada ima tudi pravico kultivirati neobdelana zemljišča.

Francija je rekvirirala trgovske ladje.

Pariz, 18. feb. — Vlada je obelodanila naredbo za rekvizicijo vseh trgovskih ladij 10. marca t. l. Lastniki ladij so obveščeni, pod kakšnimi pogoji izgube svojo lastnino.

Potres na Kitajskem.

Washington, 18. feb. — Državni departament je prejel poročilo o velikem potresu v Swatou, Kitajski, ki se je pripetil zadnji sredo. Več sto Kitajcev je mrtvih in materialna škoda je ogromna. Tamošnji ameriški konzulat je tudi prizadet.

O uporu namških čet v Belgiji.

New York, 18. feb. — Ignatius Kinast, ki je tekom vojne prepoval vso Nemčijo in Belgijo ter več neutralnih držav, pripoveduje ob svojem prihodu v Ameriko, da je pred enim letom rebelirala nemška garnizija v Antwerpnu. Trije polki in del četrtega se je uprl in okrog 2000 mož se je spopadlo z uporniki. Krvava bitka je trajala dalj časa in končno so bili uporniki dočela uničeni. Obelozelo je najmanj dvatisoč ubitih in ranjenih vojakov. Največ so trpeli častniki, katere so rebeli pobili do zadnjega moža pri svojih polkih.

Kinast pravi, da se mu vzle velikemu trudu ni posrečilo izvedeti, kaj je povzročilo upor med vojaki.

Ameriške vesti.

LJUBEZENSKA DRAMA.

Chicago, Ill. — Gdč. Paulina Plotka je ustrelila dr. Anton J. Jindra, ki je bil nastavljen v okrajni bolnišnici. Po oddanem strelu je Paulina zaužila strup. Ko je prišla k zavesti, je izpovedala, da ga je ustrelila, ker je snedel svojo obljubo in jo ni poročil. Oddala je nanj tri strele. Ena krogla ga je zadela v trebuh, druga v prsa.

BANDIT USTRELJEN.

Sharon, Pa. — Ko sta šla Mike Sares in Peter Alefalla po ulici, so ju ustavili trije zamorci z namenom, da ju oropajo. Alefalla se je postavil v bran in neki zamorec ga je obstrlel na glavi. Sares se je vrgel na tla in ustrelil zamorca George Minerja. y sree. Njegova tovariša sta pobegnili. Zdravniki dvomijo, da Alefalla ožive.

PREISKAVA RADI VIŠOKE CENE ZA KRMO.

Washington, D. C. — Živilska uprava je dobila številne pritožbe, da so cene za krmo, ki prihaja iz mlinov, izredno visoke na zapadu.

Živilska uprava je odredila, da odpotuje Alfred Brandeis, živilski uradnik, v Oklahomo in uvide preiskavo.

SPLOŠNE STAVKE TESARJEV NA VZHODU NE BO.

New York, N. Y. — Ugrožajoči splošni tesarski štrajk na vzhodu je odvrnen.

William Hutcheson, predsednik tesarske organizacije, je brzojavil odborom lokalnih organizacij, da naj tesarji v ponedeljek prične z delom.

Hutcheson je napram časnikaškim poročevalcem odklonil komentarje, T. A. Gnerim, član eksekutive, je pa dejal, da je prepričan, da se večina vrne na delo. Mr. Hutcheson je brzojavil predsedniku Wilsonu, da odredi, da se delavci vrnejo na delo, toda zahteva konferenco s njim, preden podpisuje pogodbo, ki mu jo je poslal v podpis.

Pogodba se glasi po izjavi Hutchesona, da se tesarji vrnejo na delo in zavežejo, da delajo ne glede na to, kakšno razsodbo izreče razsodišče, ki preišče spor.

Tesarska organizacija je v osamljeni poziciji, ki je poznava pod imenom "United Brotherhood of Carpenters and Joiners". Delavski voditelji drugih strokovnih organizacij se niso tako brigali za spor, kot je to pri njih v navadi, če je v enumden gibanju velik del članov organizacije, ki je združena z "Ameriško delavsko federacijo". William Hutcheson, predsednik organizacije, je pričakoval podporo od vseh drugih organizacij, in je iznenaden, ker je izostala. Voditelji drugih delavskih organizacij, katere člani delajo v ladjedelnicah, so obljubili vladi pomoč, da izvede ladijski program.

Delavski voditelji izjavljajo privatno, da so vesti o profitarstvu na Hog Islandu precej zakrivile, da je prišlo do delavskega nepokoja.

ODBOR ZA IZDELOVANJE DELAVSKEGA PROGRAMA IMENOVAN.

Washington, D. C. — Prva seja narodnega industrijskega odbora se vrši dne 2. februarja t. l. v uradniških prostorih delavskega tajnika Wilsona.

Delavci v odboru zastopajo: Frank J. Hayes, predsednik rudarske organizacije U. M. W. of A.

William L. Hutcheson, predsednik tesarske organizacije.

J. A. Franklin, predsednik organizacije kotlarskih in železogradniških delavcev.

Victor Olander, predsednik organizacije mornarjev.

T. A. Rickert, predsednik organizacije krojaških delavcev in delavk.

Podjetnike zastopajo: Loyall A. Osborne, New York, podpredsednik Westinghouse Electric and Manufacturing kompanije.

Charles F. Brooker, Ansonia, Conn., predsednik American Brass kompanije.

W. H. VanDervoort, East Moline, Ill., predsednik Rust and VanDervoort Engine kompanije.

L. F. Lorce, New York, predsednik Delaware in Hudson kompanije.

O. Edwin Michael, Roanoke, Va. predsednik Virginia Bridge and Iron kompanije.

Odbor se bo bavil na konferencah z medznimi vprašanji, s štrajki, izprijitvami, pravico delavcev do organizacije itd.

AMERIŠKI OKLEPNI VOZOV USPEH.

Washington, D. C. — Po sodbu britskih, francoskih in ameriških vojaških ekspertov je ameriški oklepni voz uspešno orožje, ki ga uporabijo pri prihodnjih operacijah na zapadnem bojnem polju. Združene države so dovolile \$50.000 za zgradbo teh oklepnih voz. Mnogi vozovi so dokončani in so jih že poslali v Francijo.

"BILLY" PRIDE.

Chicago, Ill. — "Billy" Sunday pride v Chicago, v terejaljskih, mračnjaskih, protestantovskih krogih delajo velike priprave za njegov sprejem. Reklama zanj je velika, uspeh bo pa najbrž majhen.

ODPLAVLJENA ZEMLJA SE SPREMEMILA V OTOK.

Dexter, Me. — Naravna voda je odtrgala velik kos zemlje, obrasčen z drevjem, in ga odnesla v jezero Wassoonkeaga, kjer tvori zdaj plavajoč otok.

BANDITSKA IZPOVED.

Chicago, Ill. — Policija trdi, da je Harry Emerson, ki je osumljen roparskega napada na postaji Illinois Central železnice, napravil izpoved in imenoval svoje tovarše. Pri roparskem napadu je bil železniški kolektor Dennis Tierney ujet in oropan za \$1.800.

Emerson trdi, da ni sodeloval pri roparskem napadu, toda je v prijateljskih stikih s tolpo, ki je izvršila rop. George Raymond, ki je bil ustreljen v bitki s policijo, je zasnemoval kot bandita, ki je ustrelil železniškega kolektorja. Kot soudeleženca je imenoval Willie Sharkeyja in Abe Schaffnerja.

PONDELJKI Z OMEJENO KURJAVO SO ŠLI.

Chicago, Ill. — Večernji ponedeljek je imel navadno lico delavnega dne in delali so v vseh tovarnah. Določenihi je bilo deset ponedeljkov z omejeno kurjavo, imeli smo jih pa le štiri.

ŠTIRINAJSTLETO DEKLE IZVRŠILO SAMOMOR.

Tipton, Ind. — Štirinajst letna Geneva Rude se je obesila v šupi. Ko je njena sestra šla po drva in prenoč v šupi, je našla Genevo obešeno, ki jo je takoj odrezala. Vzrok samomora in znan, mrliški oglednik preiskuje zadevo.

RAD BI IZVEDEL.

John Rupnika, doma je iz Malega otoka pri Postojni in za Jožefa Ostanek, doma iz Struce pri Planini na Notranjem in se menda nahaja nekje v Pennsylvaniji v premogorovih. Uljudno ju prosim, da se zglasta obdva na "Upravništvo Prosvete" in posljeta svoje naslove. Išče ju njih prijatelj.

Dr. Koler

SLOVENSKI ZDRAVNIK

638 Penn Av., Pittsburgh, Pa.



Dr. Koler je najslavnejši zdravnik v Ameriki. Njegova zdravila so znana po vseh svetovih. Njegova zdravila so znana po vseh svetovih. Njegova zdravila so znana po vseh svetovih.

Vse bolniki, ki prihajajo po vašem odloku, se zdravijo po naslednjem načinu: Koler hitro ozdravi, da vam pomagamo, da se ozdravite, da vam pomagamo, da se ozdravite, da vam pomagamo, da se ozdravite.

Bolniki, ki imajo v sebi vse vrste bolezni, ki jih ozdravi v 24 urah in sicer brez uporabe.

Nemški mehurji, ki povzročajo bolečine v hrbtu in vseh delih pri splošnem vnetju, ozdravi v 24 urah.

Revmatizem, gripa, bolečina, oteklina, bronhitis, škrlatna in druge vrste bolezni, ki nastanejo vseh vrst, ozdravi v 24 urah in sicer brez uporabe.

Uradno prvi v ponedeljkih, sredah in petkih od 9. ujutraj do 5. popoldne. Torki, četrtni in sobota od 9. ujutraj do 5. popoldne. Ob nedeljah pa do dva popoldne.

Pe pošli se dolen. — Prilite osebno. — Ne pošiljate imena in storitve! — Zdravim samo moške osebe.

PROF. DR. MULLIN

ZDRAVNIK — SPECIALIST

ZA SLOVENCE

411-4th Avenue

(NA SPLOTI POŠTE)

PITTSBURGH, PA.



ELEKTRONA PREGLEDNA Z X ŠARKI.

Stari in sklenjeni zdravnik, s 38 letno prakso. Zdravi uspešno in hitro vse bolezni, pluća, želodca, obisti, trganje, nervoznost, krvne bolezni, kakor tudi druge bolezni moških. Ozdravi vseh bolezni katero prevzema v svojo oskrbo. Uporablja najboljša evropska, ameriška in ostalih delov sveta zdravila. Niske cene. Nasvet brezplačen. Točen pregled popolnoma jantem. Pri meni se zdravi veliko številu Slovencev. Uradno ure od 9. ujutraj do 5. večer, ob nedeljah samo od 10. do 12. popoldne.

Slovenska Narodna Podpora Jednota

Ustanovljena 3. aprila 1904.

GLAVNI STAN: 2657-39 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Upravniki: John Vogrič, box 290, La Salle, Ill.

Podpredsednik: J. Bratkovič, M. P. D. 4, box 86, Girard, Kans.

Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.

Zapisnikar: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADESOBN ODBOR:

John Ambrosio, 351 box, Canonsburg, Pa.

Paul Berger, 741 — 1st St., La Salle, Ill.

F. B. Taucher, 674 Ahsay Ave., Rockspings, Wya.

POŠTNI ODBOR:

Anton Hraat, Gen. Del., Canonsburg, Pa.

John Radlšek, box 433, Smithton, Pa.

Rudolf Pletarič, 436 box, Bridgeville, Pa.

Jakob Miklavčič, L. Box 3, Wilkes, Pa.

M. Petrovich, 14515 Hale Ave., Collinwood, O.

UREDNIK "PROSVETE":

John Kervatich.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 3908 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora in S. N. P. J. naj se pošljajo na naslov:

JOHN VERDERBAR, 2657-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽBE GLEDE GENERALNEGA POSILOVANJA se pošljajo na naslov:

JOHN AMBROSIO, Box 351, Canonsburg, Pa.

ZADEVE PREPILJIVIH VERNIKOV, ki sta jih rekli prvi in drugi instance, se pošljajo na naslov:

ANTON HRAAT, Gen. Deliv., Canonsburg, Pa.

VNI DOPIRI, razprave, članki, nanašala itd. na "Prosveto" se pošljajo na naslov:

UREDNIŠTVO "PROSVETE", 2657-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, narodna, oglas, se pošljajo na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2657-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V korespondenci s tajništvo S. N. P. J., uredništvo in upravitelstvo "Prosvete" se rabite imen uradnikov, naravn napisite naslov, ki je na naslovu, ako šelite, da bo vaša stvar hitro rešena.

Naj glavni upravnega odbora se vržejo vseh prvo sredo in tretjo četrtek v mesecu. Načetak ob eni uri popoldne.

RAD BI IZVEDEL.

kje se nahaja Carl Tauber. Nisem nikoli slišal o njem odkar je odšel iz Pennsylvanije. Če kdo cenjenih rojakov ve za njegov naslov, prosim, da mi ga naznani, za kar mu bom zelo hvalečen, če bo pa sam videl ta oglas, prosim naj se mi sam oglasi na naslov: Math. Bergant P. O. 33, Mineral, Kans.

NAPREDEK.

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjate s njenimi idejami, podpirajte trgovce, ki oglašajo v Prosveti. V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po smatni ceni.

ANTON KERN, Nemčija, Pa.

NORTH SIDE STATE BANK

ROCK SPRINGS, WYO.

IMA KAPITALA IN REZERVE \$100.000.00

Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s SLOVENCMI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI

Mi poslušajte našim volim prijateljem v čisto domovino po naslednjih omah. Pridržujemo 4 odstotke obresti na banke vloge.

MOČNA, KONSERVATNA. NAFEDNA INSTITUCIJA.

Severova družinska zdravila

so obče priljubljena domača zdravila, katere se rabijo že zadnjih sedemindeset let. So tedaj preizkušena in vredna vašega zaupanja.

Severa's Balsam for Lungs (Severov Balsam za pljuča) prijetno zdravilo zoper kašelj, prehlad, hripavost, kašelj pri vnetju sapnikov, krčevito dihanje in kašelj pri hripi. Cena 25 in 50 centov.

Severa's Regulator (Severov Regulator) dragoceno splošno krepilo za ženske, ki trpe valed bolesti lastnih njihovemu spolu. Cena \$1.25.

Severa's Kidney and Liver Remedy (Severova Zdravila za obisti in jetra) zoper vnetje obisti in mehurja, zadržanje sečnine, gosto sečnico, sečne neprijetne, otekanje nog valed obisti bolezni, zlatenica in kisel tečede. Cena 75 in \$1.25.

Severa's Skin Ointment (Severovo Mazilo za kožne bolezni) zoper garje, kraste, lišaj, slani tok, spahki, luskinje in razdražbe. Cena 50 centov.

Severa's Balsam of Life (Severov Živiljski balsam) splošno krepilo in zdravilo zoper jetrno nepravilno, neupravnost, dolgotrajno slabost in teško prebavo. Cena 85 centov.

Severa's Nervoton (Severov Nervoton) uspešna pomoč pri duševni potrtosti, neupravnosti, živčni oslabelosti, histeriji in nervoznosti. Cena \$1.25.

Severa's Gothard Oil (Severovo Gothardsko olje) dobro mazilo ali liniment za revmatizem, nevralgijo, izvijejanje, odrga, otekline, otekle žile, bolečine, krče, okorelost, posledici revmatizma ali jukostine. Cena 30 in 60 centov.

Severa's Medicated Skin Soap (Severova Zdravilna milo za kožo) čisto, antiseptično milo za milo, za lohanje, lasi in obraz. Izvrsno za otroško kopeli, in za umivanje lohanje, lasi in kožo. Cena 25 centov.

Pišite po cenik Severovih zdravil. Severova družinska zdravila so na prodaj po vseh lekarnah, ako jih ne dobite pri vašem lekarnarju, obrnite se direktno na nas. Ali vedno se prepričajte in vprašajte prvo pri vašem lekarnarju.

W. F. Severa Co.

Cedar Rapids, Iowa.

VELIKA VAS

ROMAN

Francoski pisatelj EDGAR MONTEIL
Prevodil F. K.

"No, kako vam ugaja baronica?" je vprašal med potjo Chantat svojega bodočega zeta.

"Videti je jako izobražena."

"Meni se pa zdi skoraj malo previsoka," pravi Chantat in se smeje predse.

Medtem so prišli do župnišča; našli so župnika Migrala na vrtu, kjer je kegijal z gospodom Monstrelom.

"Dobrodošli!" jih pozdravi župnik. "Ah, to je lepo, da imate seboj tudi ženina. Lep, mlad mož, resnično."

"Gospod Monstrel, namenjeni smo tudi k vam."

"To me veseli, spremim vas domu, k ženi in hčerki."

"No, kako vam ugaja Roybona, ali ostane te radi pri nas, gospod Filibien?" vpraša župnik.

"O gotovo, prečastiti."

"To je krasen kraj. Videli boste, da se tu ne livi slabo. Družba je zelo dobra in prepričan sem, da se naz bodete kmalu navadili. Kar se pa vaše neveste tiče, je tu škoda besedi, rečem samo eno: ko bi jo vi tako poznali, kakor jo jaz — in jaz sem poučen o vsem — morali bi priznati, da ji na zemlji ni enake, to je angelj, ki je prišel z nebes k nam. Zavidal bi vas, če bi smel, kajti vi dobite ženo, kateri ni primere."

"Ne dvomim o tem, prečastiti."

"Toda prosim, gospoda, vstopite v župnišče, dobili moramo nekoliko okrepčila."

"O hvala, prečastiti, hvala."

"Ne delajte sitnosti, poskusiti morate moje- ga čenčevca."

"Če na vsak našim zahtevate, prečastiti, ne bomo tako neuljudni..."

Vatopili so v jedilnico, bil je to velik prostor, na sredini je stala hrastova miza, okrog nje stolice.

"Marija," reče župnik svoji služabnici, "prinesite čenčje, ki sem jih sam lanko leto vložil." Služabnica prinese.

Župnik napolni več kozarec do polovice s čenčnjami, ter vpraša vsakega: "Želite li mnogo soka?"

Gostje so jemali čenčje s prsti iz kozarec in pri tem glasno emokali.

"Izvrstno so," hvalijo vsi.

"Tudi če ne niste dali nikdar poskusiti, gospod župnik," pravi gospa Charancon.

"Ker me tako redko obiščete, vaš soproj jih pa že pozna."

"Da," pravi Charancon, "pomagal sem vam celo, ko ste jih kuhali, sekal sem sladkor."

"Da, res je bilo tako."

"Kaj pa je novega, prečastiti?"

"Debeli Bonhard umira."

"Tako, stari pijanec? Mislite res...?" vpraša Chantat.

"Pred dobro uro sem ga previdel in mu podelil sv. poslednje olje."

"Prav vesel sem, gospod župnik, da ste mi to povedali; Bonhard mi dolguje še nekaj čez sto frankov. Moral si bom takoj zagotoviti njegov vrt."

"Saj ima še tudi travnik, ne?"

"O, travnik sem mu že zdavnaj dal prodati radi nekega drugega dolga, kupil sem ga pa sam."

"Čas bo, da gremo," pripomni gospa Charancon.

Vstanejo in se posloje ter gredo v spremstvu Monstrela na glavni trg, kjer je ta stanoval.

Glavni trg je bil prav tako nesnažen, kakor drugo mesto. Gnojilna so bila celo pred nekaterimi hišami, luč pa je bilo brez števila.

Pred svojo hišo se ustavi Monstrel in vpije že na vratih: "Žena, hči, semkaj, Chantatovi so tu."

Goste vodi v sobo, ki je bila opremljena jako preprosto. Orehova miza in alammati stoli. Jako lepa je bila pisalna miza, bila je celo dragocena, samo da so bili okrasni grdo pokvarjeni. Župnik, od katerega je Monstrel kupil mizo, je porezal prvi vseh žensk, ki so jo krasile; prav tako je dal odpeliti, na zgodovinskem glavnem oltarju svoje cerkve, vsem angelom prsi.

"Prosim, sedite," pravi Monstrel.

V sobo prideta tudi gospa in gospodična Monstrel. Obe sta bili oblečeni jako preprosto, gospodična v črno. Mati je morala imeti že čez petdeset let, eno nogo je imela krajšo, zato je šepala, kadar je šla. Hčerka pa je šla komaj osemnajst let, in je bila v resnici lepa. Bila je čez srednjo velikost in je bila vkljub svoji mladosti krasno razvita. Imela je temne, tako goste lase, da se je videlo, da jih teško kroti, kajti uhajali so ji v malih kodrih in obšipali nežen obrazec. Oči, nad njimi ružave obrvi, so bile temne, gledale so bistro in prostodušno pred se. Vse njene kretnje so bile ljubke, in imela je oster in blater razum.

Medtem, ko so njeni stariši pozdravljali goste, zadovoljila se je ona samo z opazovanjem, pri čemur se pa skoraj ni mogla ubraniti lahkega, zančljivega smeha.

Ko so se gostje poslovili, pravi mati: "Mladi mož, katerega si je izbral Chantat zetom, se mi zdi jako dobro vzgojen."

"Da," pravi hčerka, "pada popolnoma k njim."

"Kaj hočeš reči s tem?"

"Da je prav-tak, kakor rodbina, ki si ga je izvolila."

"Že večkrat sem ti prepovedala govoriti tako o najdostojnejših ljudeh v celem okraju."

"Ti in dostojni! Ne mati, da jih ne morem trpeti, to ni samo predsodek, imam gotove slutnje..."

"Lucija, kakšen govor je to...!"

"Žal mi je, mama, ali ne morem pomagati, zopni so mi na dno duše."

Ko se je gospodična Lucija izrazila o Chantatovih, so pravili ti Felibien: Ste li opazili, Monstrelova hči ni govorila niti besedice?"

"Seveda sem opazil."

"Da, to je njena navada proti nam."

"O, res?"

"Zdi se mi, da nimamo sreče, da bi ugajali gospodični," pravi gospa Charancon zaničljivo.

"Za to dekletu iskati moža, bo težko, jaz bi te naloge že ne prevzel."

"Ne reči tega, Chantat," odvrne Emina stara mati. "Lucija bode imela lepo doto, Monstrelovi so bogati."

"Njena mati je imela pač nesrečo, da jo je dala v posvetni internat v Charpeneyu. Deklica, ko je zapustila Roybona, je bila taka, kakor druge, prišla je pa taka nazaj, kakorino jo vidite sedaj. Izbrala si je za prijateljico Crillonovo hčerko, prav tako vrtoglavo, kakor je sama, medtem ko za druga dekleta in sploh za vse poštenje ljudi ne mara, zaničuje jih skoraj javno. To vedenje pa ni opravičljivo, saj ni tako bogata, da bi si to lahko dovolila. Vem dobro, koliko ima Monstrel, sajsem njegov notar. Več kakor 200.000 frankov nima. Ima sicer lahko še tu ali tam naložen kak denar, ali mnogo ne bo, na nikak način. Doto torej ne bo tako velika, da bi imela pravico obnašati se tako; to bi naj gospodična upoštevala."

"In ste li opazili, s kako predrznostjo pogleda človeku v oči?" pravi gospa Charancon.

"Da, da, kdor jo vzame, bo moral pač zatiniti eno oko," pridiene Chantat. "Kake oči ima. In niti trenutek ne miruje. Smeje se, da se jo vedno sliki, če greš mimo hiše, smeje se celo, kadar je sama! Tudi v cerkvi je le v pohujšanje, kadar pride v cerkev, kar pa je le redko. Vi gotovo mislite, da molči! Napačno! Opazuje le ljudi, može, žene in otroke brez sramu, samo da se jim potem s svojo prijateljico smeje. Ne, te dve se ne omizite nikdar, saj jih nihče ne bo maral. Pri tem ostanem."

"Zakaj?" vpraša stara mati. "Vsak lonec dobi svoj pokrov."

V tem trenutku pride nasproti Crillon.

"Dober dan, gospoda moja," jih ogovori Crillon. Crillon je bil lvelikan, bil je skoraj dva metra visok, širokopleč, kakor da bi moral nositi svet na svojih ramenih. Pri tem pa je bil krotak, vesel in dobrovoljen kakor otrok; veselil se je splošne neklonjenosti, le pri hinavcih in nazadnjakih ni bil radi svojega svobodomiselnega in naprednega mišljenja dobro zapisan; notar Chantat je posebno rogovilil proti njemu, kar seveda ta "plemeniti" značaj ni zadrževalo, da je bil posebno prijazen, kadar je naletel na Crillona. Bal in sovražil ga je, kakor se pač bolj in sovražil prilikovec velikana, slabejši močnejšega, hinavec poštenjaka.

"Predstavljam vam tu mojega bodočega zeta," pravi Chantat.

"Veseli me, poznati vas," pravi Crillon Felibienu, "želim vam srečo. Priženili boste precej in meščani se bodo pač veselili, dobili v vas novega rojaka. In kako se godi vam, gospoda moja?" se obrne k drugim.

"Kakor vidite, dobro, ljubi Crillon," odvrne Charancon.

"Tem bolj; želim vsem skupaj zabavno ženitovanje," reče Crillon in se oddalji.

Komaj pa je obrnil hrbet, že je Chantat šepetal Felibienu: "Ničvreden republikanec, ker sem jaz župan, rad bi me strmoglavil, ko bi mogel toda tu zna dolgo čakati, tega dne pač ne doživl. Narobe, jaz zlonim tilnik njemu in njegovim somišljenikom, rdečim!"

Med tem pa si je mislil Crillon: "Staremu lišjaku bode treba dati vendar enkrat nekoliko po prstih."

"Sari lišjak," to je bil priimek, ki so ga dali notarju. Kmetje iz okolice pa so mu pridevali še mnogo hujšega.

"Stari lišjak:" s tem je bilo povedano vse, kar so ljudje mislili o njem in mislili so pa mnogo.

Njegovo nevoščljivost, njegovo lakomnost, njegovo gospodoželjnost proti podložnim, njegovo klečeplavstvo napram višjim, njegovo obrekovanost, njegov bonapartizem in še mnogo, mnogo drugega so imeli v mislih, ko so rekli: "O, ta stari navihani lišjak!"

II.

Klub.

Crillon je šel po glavni cesti in obstal pred kavarno, ki bi napravila na tujca jako prijeten vtis. Nad vrati je visela tabla, na kateri je bilo čitati: Klubova kavarna.

"Ali je kdo gori?" vpraša Crillon mlado, precej čedno žensko, hlano oskrbnico, gospo Mihal, ki je stala na pragu.

"Da, nekaj gospodov je zgoraj."

Crillon gre v prvo nadstropje, kjer je imel literarni klub svoje prostore. Bila je velika dvorana, v kateri je stal biljard in več igralnih miz, ob steni pa je viselo mnogo časopisov.

Klub je obstojal še iz časov cesarstva in je bil zbirališče mož, ki se niso brigali samo za malenkostne dogodke v okraju, ampak so se zanimali za dogodilja po širnem svetu.

Številno republikancev, ki so pravzaprav ustanovili klub, je bilo za Napoleona seveda majhno. Bilo jih je komaj nekaj čez pol ducata, Crillon so javno kazali svoje mišljenje. Tu je bil Crillon, sodni uradnik, Galtier, veleposelnik, branjevec Josu, pek Luis, Lemoulin, kavarnar in hlani posestnik Allard. Bili so seveda manjšina v klubu.

(Dalje sledi.)

Kraljica Dagmar.

Zgodovinski roman. Spisal Emel Trehinsky.

DRUGI DEL.

V ZEMLJI KRVNIH SORODNIKOV.

(Nadaljevanje.)

"Na dvoru bukovskega starostar pri moji nevesti!" odvrne mesto. Premislal vitez Estrichson.

"Sinčajno smo se sešli in jaz sem se jim s svojo družino ponudil za spremljevalca. — Polnočne pokrajine, jasni vojvoda, so odpasale vse ljudstvo, kjer je bil kdo in kjer je kdo mogel nositi orožje..."

Proti poldnevju je troj rodni kraj popolnoma prost sovraničnikov. Kazen, ki je zadela vitez Guncelina, ne pride ljudem iz spomina do devetega kolena...

"Vitez Guncelin, — ta pošast v človeški obleki je kaznovana!"

"V svariho vsem, jasni vojvoda..."

Nato ni bilo aliati nobene besede več. Vriskanje množice, pozdravljajočih Niklota s svetim praporom, bi bilo prevpilo tudi morake valove, in če bi tudi divjali v najbesnejši nevihti. In Borei so bili veseli, če so se mogli vsaj s rokami dotakniti vojvodinega konja. Že je bila čisto podobna zmagovalnemu spredu. In vendar so šele odhajali na bojno polje.

Niklotovo oko se zdaj lesketa v svitu, katerega ni mogoče popisati. Staremu knezu se zdi, da toliko moči, toliko svetlosti in toliko navdušenja ni vladalo med ljudstvom niti tedaj pred tridesetimi leti, ko se je tudi vse dvigalo na boj in ko se je nikomur ni prišlo na misel, da pridejo ob življenje najplemenitejši junaki, da izgubita iz bodrke dežele tudi oba vojvodaka brata, poslednji up obupno se branečega naroda, da o njih živa duša več ne sliši in da se o drugem raznaša bajka, da so ga dobili v roke Saksonci, ga umorili na grozen način, njegovo glavo odrezali od trupla in jo kot znamenje zmage poslali danskemu kralju...

In ko pritrldijo Svantovitov prapor na vojvodski šotor, katerega so zgradili že prej kar najpripravnejše so mogli, pride starosta za starostjo, da se pokloni Niklotu in mu naznani, koliko mu je pripeljal... In vsi si ogledujejo vojvodo, kakor da se hočejo še enkrat prepričati, če je to res on in jih vendar morebiti kdo ne vara.

Vojvoda to hitro opazi, vstane in sname s sebe gornje oblačilo. Nato razpne tudi plašček, in očem starostar se pokaže okoli njegovega vratu težki, železni obroč.

"Zvesti moji ljudje, ali poznate ta obroč? — ali ga poznate in se spominjate, kako je prišel na moj vrat?"

"Kako bi ga ne spoznali, svetli vojvoda! — Kako bi se tega ne spominjali, jasni knez? — Naš spomin — spomin gavrano. Dnevi slabi in dobri — in obojih je bilo na tisočev tisoče — so ločeni v možganih drug od drugega!"

Pred šotorom se naenkrat oglasi šuden žum.

Med klečanjem ljudstva, ki se polagoma polega, se začne krik, o katerem ni bilo mogoče povedati, ali prihaja iz človeškega grla ali iz pitljega kljuna.

Niklot odide tak, kakor je bil — z razgaljenimi prsi in železnim obročem okoli vratu, ven, in na njegovo ramo sede kakor strelca dobri znanec, v bodrski deželi najstarejši iz rodu rarovog...

A njegove peruti so obvarvane krvjo, ki v potokih teče po svetlem perju. In že tretjič se strese zrak vled ostrega sokolovega krika...

V krempljih svojega ptiča je bilo nekaj žoltega kakor kosci pergamenta.

Ljudstvo ne ve, katerega naj si prej ogleda, ali šudnega ptiča ali železni obroč okoli vratu svojega vojvode. Vse povesti, ki so šle o starem knezu Niklotu po bodrskih zemljah od ust do ust, jim naenkrat pridejo na misel.

"Pozdravljam te — pozdravljam — ti zvesti, stari moj tovariš! — Nisi me mogel najti — kaj ne, da nisi mogel? — Toda tvoj gospod se ni rodil, in tvoj gospod ne umira, glede mene bode čisto brez skrbi! — Bilo mi je že tano po tebi. — In krvaviš, stari prijatelj!"

Sokol sede na Niklotovo ramo, kar najprikladnejše more. In zdi se, da vojvodine besede popolnoma razume. Glavo, na kateri se mu je rdečila zvesta sokolska kri, nagne k starešim licem ter diha prostreje in lažje.

Niklot vzame kose pergamenta kar najvarnejše more iz pitljih krempljev, jih poskusi zložiti in prečitati obseg pisave... In posreči se mu. Tako je mogoče soditi po izrazu, ki se razlije po njegovem obličju. A ne pove ničesar, kaj je čital, samo zravna se in zakliče na ves glas:

"Kvišku ares, moje ljudstvo; pričakujte kar najslajnejših uspehov! — Bogovi so nam naklonjeni v najvišji meri!"

Nato se umakne v šotor, sokol se ne loči od njega niti za trenotek, in za nekaj časa gre notri tudi Premisl.

"Ali poznaš to roko?"

Niklot pokaže čerkemu knezu nekoliko papirnatih kosov, na katerih oko lahko natanko spozna vtiske sokolovih krempljev...

Premisl čita — čita in nato pokima z glavo.

"Zdaj nas ne najde nepripravljenih, če bi letela njegova vojvoda po vetru. In moralo bi jih biti kakor moravskih voda, da bi nas mogli uničiti."

"Boljšega časa, vojvoda, res nisi mogel izbrati, kakor je sedanja doba... Cesar je zapleten v Italiji, nemški knezi so sprti med seboj, in ta sivi hudobec na stara leta izgublja razum. Domneva si, da je najmočnejši v državi, in vendar je le trka, s katero se lahko brez strahu igra tudi najmanjše dete... Cesar mu opaja dražljive živce z opojnim kadilom, in sedemdesetletni ničemur-nik se je dal preslepti in omaniti... In ta list je najboljši dokaz mojih besed..."

Volilni knez kolinski je z mnogimi tovarišem vred v kratkem odgovorjal brunaviškemu vojvodi Henrikju Levu, da se zdaj ne more zanašati na njuno pomoč, zdaj da se gre vsemu krščanstvu za to, da bi obdržali, kar je pridobil na vzhodu Friderik Rdečehraček, in če mu lahko kaj svetujeta, naj med tem ne prične ničesar, da si dotični kralji že itak nikdar več ne opomorejo, in zakaj še dražiti — "dokončujo črno mrhovino"... V to je dovolj mih in druge golazni. Ostre ne nemških mečev pričakuje častnejše delo.

Najstarejši iz družine narogov je poletaval nad brunaviškimi mejami baš v času, ko so se poslanci volilnega kneza utorborili za nekaj ur pod košatimi hrasti, da bi si odpočili. Slekli so si tudi plašče, in komaj so položili glave v mehko travo, že so se jim stisnile oči...

Sokol, starega Niklota še starejši tovariš, je spoznal v njih že po barvah tujce, in vsak, kdor je tujec, je hudoben človek. Kakor pušica je sfrčal na prsi onega, ki je imel najsumljivejše razgaljene, in njegovi kremplji so se zarili v podlogo odgrnjene-ga jopiča. In stoprav ko je nekolikokrat kljunil Nemu v prsi, se je poslanec prebudil in za njim tudi ostali. Toda stari narog je imel dovolj časa; pet dobro merjenih strel je sfrčalo za njim. Na arečo so imele njegove peruti še vedno bliskavo svetlost in kakor bi vedel, kaj mu je ostalo v krempljih, je letel — letel, iskal — iskal, dokler ni našel pri Hagenu svojega gospoda.

In tedaj, ko sva se prvič videla z obraza v obraz, je bil tvoj lok že napet, in pušica namerjena na tega poslanca večnih bogov... Kdo ve, če to ne bode v korist tudi tebi?"

V taboru je že zavladala tiho-ta; nad zapadnimi ravninami se je lesketala zvesta večernica. Toda v neenem šotoru je še vedno bdel starosta, in njegove ustnice so zašepetale vročo molitev k hišnim bogovom — k ohraniteljem rodbinske sreče, da bi razprostrli nad domačim ognjiščem svoje ohranjujoče peruti...

In ne eden sin te zemlje, že kristjan, je vroče poljubljal kovinski križec, na katerem se baje za jasnih dnij še vedno pojavljajo krvavi madeži zločinaškega kljanja, s katerim je tedaj z Gotšalkom padel davni njegov prednik kot žrtve prepira med brati in katerega mu je dala mati na pot...

V taboru pod Hagenom so se prvič združili staroverci s kristjani, in sloge si ni upal krstiti niti najbolj zagriženi vihevniki.

Premisl je ostal v vojvodinem šotoru.

XI.

Na dvoru bukovskega starostar je bilo vse, kakor bi slavili ne vnu kak praznik; vse je bilo očejeno, in tudi vrata so bila silkovito ovita s smrečjem. In zdelo se je, kakor da so razjasnili svoja tela tudi temni borovi gozdi, ki so se razprostirali po položnih pobočjih v nedogledno daljavo, in na katere so se bukovski prebivalci vselej ozirali z boječim obličjem, ker so bili polni volkodlačkov in je včasih prihajal sem tam Črnobog. In neenkrat se je zgodilo, da so našli kraj gozda z davljenega človeka, na katerem je oko vlihercev čisto jasno spoznalo sledove volkodlačjih rui. Zvečer bi si k tem gozdovom ne bil upal nihče, če bi mu bili ljubili ne vem kaj. Med temi bogi je prenehala tudi vsa moč blagoslova, in žreci sami so odrekli zagovarjanje. Volkodlaci baje morajo biti na zemlji. Kam bi se dejale hudobne duše, in kam bi prešli oni, ki zataje svoje bogove. Nekaj dnij je bilo, kakor da so se preselili od tod.

In vzrok tega je bil oče Dobrogost z gospo Adletjo in Draguško, katere je prignal v tukajšnje tatišje zadnji mladi Danec, da najdejo tukaj drugi dom in bodo skriti najvarneje.

Žena in hči bukovskega starostar sta jih tudi pozdravili, kakor bi se bili z njimi videli že čisto na čisto...

"Sicer nismo bogati; toda bogovi so nam naklonjeni, in njihov blagoslov počiva na nas!"

Nato sta se ženi poljubili in po vzgledu mater sta storili to tudi hčerki, in gostom se je tu tukaj vse prikupilo, — še bolj nego v njihovem prejšnjem zavetišču na desnem labakom bregu v oni tihotni dolinici pri lužiškem vladiki, kajti semkaj težko zabodi kak zasladovalčeva noga.

Nemški knezi bi se bili tedaj cesarju Henrikju Štufouevu najraje prikupili z vjetim Otokarjem Premislom, v katerem svet rimski državi enkrat lahko stane najnevarnejši sovražnik.

In kakor niso mogli dovolj povedati o Pragi, o kateri se je le takrat razširjala na baltičkem obrežju po dvorih in kočah najljubše govorice.

"In kaj sveti, zlati Višegrad?"

"Čudež sveta, naše domovine ponos in slava našega ljudstva!"

"Ah, naša Arkona je bila nekdaj tudi sveta, ponos cele domovine in slava našega ljudstva..."

Po teh materinih besedah Drtrška povesti krasno glavo, v katero ji pridejo naenkrat silne resne misli...

"In danes je ni več mogoče poznati. Povej, Jitruška!"

In hčerka tukajšnjega starostar se naenkrat vsa izpreni, oči postanejo polne megla, ustnice se ji pričeno tresti, in glas, ki ji prihaja iz ust, je — kakor da prihaja iz groba, na katerega so nametane debele plasti črne zemlje...

"Danes so na tem kraju samo razvaline, stebri so podrti, kamni razmetani, zlato orpano, kladi odneženi, bogovi pogrnjeni v morako globoko. Vse lika nareča je zadela naša domovina, in njeno tede pričenjam čutiti stoprav mi, in bode jo čutili oni, ki pridejo za nami..."

Kdaj vstane z razvalin in kaže se zablisti v nekdajnem lesku. In če vstane, taka ne bo več, kakor je bila — ne bode..."

Bele roke Jitruške nehotno mahnejo v naročje, in zdi se, da je v prostorni izbi še vedno čašati besede, kakor je bila — ne bode!" — izraz globoke žalosti je odseval deklici z vsake poteze njenega obličja.

Pogled očeta Dobrogosta ostane na lipovem vencu, ki se vili Jitruški okoli glave — in s tako ljubko prilagal njenim čem. Že drugič se odpro lastni-ljivemu možu ustnice, hotela spregovoriti, a besede mu ostane na jeziku in zamro v grlu.

Ta dekličja prikazen je tudi očeta Dobrogosta močno ganila. Samo Draguška se pritisne bližje k deklici, kakor bi ji hotel povedati, kako je bilo skazi, gle čisto jasno videti čisto čisto Jitruškino...

"Ta venec na tvoji glavi..."

Draguška prva prerušila tihoto.

Obljuba narejena i večni spasmom...

(Dalje prihodnje.)